

AMYU MAKA KAYAU MABYIN

THE JINGHPAW WUNPAWNG RAMMA NI A SHAWNGLAM

By : M J (26 Lang Na Pahtau Magazine)

Hkungga tsawra ai shiga madat Nu Wa Hpu Nau ni, dai ni na htunghking lamang hta gaw, ya na prat anhte hkrum sha nga ai Amyu Maka Kayau Mabyin hte seng nna, ndai zawn re ai lapran hta gara hku hkawm sa wa ra na ngu ai Ramma ni hpe shadum jahprang ai sumrai langai hpe tang madun shapoi mayu nngai.

Jinghpaw Wunpawng my ni yawng gumhpawn dat yang masha n-gun 1.5 million (Wan mi chyen) daram she rai na re. Ndai jahpan hta loi mi jan ai lam nga yang nga na nchye tsun hpa rai nga ai. Raitim Jinghpaw Wunpawng amy masha ni masha jahpan njat wa ai gaw ta tut hta anhte yawng chye nga ga ai. Gungai, Dingla, mahkawn shabrang, ma ni yawng gumhpawn da yang sha dai ram du ai rai nna, Ramma ni hkrai rai yang kade daram nga ai kun anhte tup hkra n chye ga ai.

Ndai zawn rai nga ai kata kaw Jinghpaw mung hpe kau da nna, maigan mung ga de bungle galaw sa ai ni, machyu shara hpyi sawk nga ai ni, dinghku jahkrat nna sa nga mat ai Ramma ni law law rai nga ai. Grau nna madung tawn mayu ai wuhpung (Target Groups) gaw maigan de sa nga mat ai ni hte ya matut san a hkyen ai ramma ni hpe madung da nna ndai lamang hpe shapoi mayu nngai.

Tinang a ru di ru hpang shara kaw nna kaga shara nnan de htawt nga mat wa ai hpang gaw lam amy myu hku nna du ai shara hta htuk manu hkra nga pra sa wa ra na lam sha nga nga sai rai nga ai. Dai zawn rai du mat wa ai hpang mai byin wa ai lam masum nga ai. Dai ni gaw,

1. Kaga Amyu ni hte gayau bang mat wa ai lam (Assimilation)
2. Nbung ai shada hpawng chyawm nga ai lam (Athnic Pluralization) the
3. Amyu maka kayau mabyin (Transnationalization)

ni mai byin wa nga ai. Ndai lam ni gaw anhte kaw sha n rai, kaga maigan Mungdan hkan na amy masha ni hta e maigan du shawng na pang, hpang pang ni hta e grau nna byin ai lam ni re.

Lahta tsun lai wa sai byin mai ai lam mabyin masum hta na numbat langai rai nga ai, “Kaga Amyu Ni The Gayau Bang Mat Wa Ai Lam” de lawm mat jang gaw anhte a masat kumla (Identity) gaw ‘Jinghpaw Wunpawng’ ngu ai kaw na tinang du ai shara de na masha ni a masat maka de tsa lama shadang tup byaw bang mat wa na re (Acculturation). Tsun mayu ai gaw, Masha ni a nga nga sat nga sa, kyang lai len, amy htungking maka kata de tsim shang mat wa ai hpe ngu mayu ai re. Mungkan hta ndai zawn re ai mabyin law la nga ai majaw tsun ai rai nga ai.

Lahkawng ngu na hpan “Amyu ru sai nbung ai shada hpawng chyawm nga ai lam hta lawm mat wa jang gaw, du shajang ai Mungdan kata e nga nna, nga a ishara masha wuhpung wuhpawng

kata e tinang a hkan sa ai htung lai len ni hpe hkan sa shatup ai hku nga pra ai lam byin na re. Dai gaw tinang a htung lai len ni hpe shamat kau gaw n mai ai ngu nna hkan shatup ai (Cultural Retention) lam rai nga ai. Ndai lam hpe mung maigan nga Jinghpaw Wunpawng Ramma ni hta mu mada lu nga ai.

Masum ngu na “Amyu kaga hte kayau ai mabyin (Transnationalization) ngu ai hta lawm mat wa jang gaw, sa nga ai shara a htung lai len ni hpe mung hkan nang hkan sa nna, tinang a lai hpe mung hkan sa let, du ai shara hta htuk manu ai hku nga let maka kayau mat wa ai lam byin wa chye ai. De a mahtai gaw, kayau mat wa ai masat maka (Mixed identities) ra inga ai. Shanhte a masat maka gaw shara langai kaw sha, hkang da ai lam nrai ai sha, shanhte a masat maka shanhte nan ningnan bai gaw gap la ai maga de rai wa nga ai.

Transnationalization ngu ai amy kaga the kayau ai mabyin hta lawm nga sai Ramma ni shanhte a masat maka hpe shachyaw la ai hta shawng ningnan mu mada lu ai gaw, Hkam sha lam (Emotional Connection) re. Shanhte a myit hta e shanhte gaw Jinghpaw Wunpawng buga masha re ngu tim shanhte nga ai Mungdan masha mung re ngu hkam sha na re. Dai majaw lam lahkawng hku na mai myit ai gaw ; Galai shai nga ai shawngwang hte wuhppawng zinghkri hta hkan nna, shanhte a masat maka mung shai wa nga ai. Matut nna, shanhte a hkam sha lam, nga pra masha, hkam la ai lam ni hpe mung masat maka langai hte sha n lu hkrang shapraw dan lu nga ai. Ga shadawn: America kaw 10 ning nga sai Jinghpaw Wunpawng ramma langai a kyang lai len, hkam la ai lam, hkan nang hkan sa ai lam ni hpe Jinghpaw Wunpawng Masat Maka hte hkrang shapraw dan lu na kun ? Shi a myit hta, “Ngai” gaw ndai ra inga nngai, ngu nna, Amyu Masat Maka langai hpe lata na matu yak mat chye nga ai.

Ra ai hta hkan nna hkam sha ai lam gaw “ ndai mung re, htawra mung re” ngu ai ung ang chye nga ai. Dai majaw, shanhte a myit masin hta shara langai mi the gyit hkang da ai lam nnga ai sha, shanhte hpa baw re ngu ai masat maka hpe lushpraw na matu, shara lahkawng hta lawm ai hku hkam sha nga ma ai. Ndai lam gaw, maigan nga ai Kanu Kawa Ramma ni a Tinggyeng masat maka (Self_identity) hpe shapraw da ai hkam sha lam rai nga ai.

Tsawra ai Nu Wa Hpu Nau ni du wa na lamang hta, Nbung ai shada hpawng chyawm nga ai lam na mabyin ni hte, Amyu maka kayau mat ai mabyin manghkang lam ni hpe matut nna tang madun shapoi na re ngu tsun let dai ni na lamang hpe ndai kaw jahkring da sai rai. Ndai gaw ya ten anhte amy ni hta byin taw nga ai manghkang lam ni re majaw yawng chye da ra ai lam langai re hte maren ndai lamang hpe mdat la nga ai Nu wa hpu nau ni hku nna kaga manaw manang ni hpe mung gam garan ‘share’ galaw ya ga ngu tsun htet dat lu nngai rai.